

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԱՐԱՅԻՆ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԶՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկայի համար տարեկան 4 տոկոս... 20 ֆրանկ... Յուդեա-թուրքական ինքն կը վճարէ փոստի ծախսը...

Գ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 46

1888 ՅՈՒՆԻՎԱՐ 28

ՅՈՒՆԻՎԱՐ 16 (Հ.Տ.)

ՇԱՐԱՐ

Կը հրատարակուի Ղ. և Շրթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն...

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau de la Rédaction (Rue Vacon, 50)

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նամակ Ռուսմանիան (Պրայիւ) — Հայեր ի Թիւրքիա — Երգրուած մասին — Ալեքանդր Կառապարիչներ ի փոքր Ասիա...

ՆԱՄԱԿ ՌՈՒՄԱՆԻԱՆ

Պրայիւ, 5/17 յունի 1888

Այսօր վեց օր է որ բուսմանական փոստան չէ եկած և ոչ ալ եւրոպականն... Նոյնպէս և Կ. Պոլսէն ու Պուլկարիէն...

(1) Այս նամակէ յետոյ յունի 21 ամսաթիւ մի նամակ եւս ստացած ենք Պրայիւէն մեր թղթակից Պրն. Գ. Պրուսպեանէն...

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ

ԵՒ

ԿԵՆՍԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ ԱՊՍԱՄԲԱՊԵՏԱՅ

Աշխատասիրեաց

ՄԿՐՏԻՉ Ս. ԹԻՒԹԻՆՃԻՆ

Վերաբայ ի Բուսման

ԿԵՆՍԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ ԱՊՍԱՄԲԱՊԵՏԱՅ

Յ.

Դօնչօ Վօրլօտա

(Շար. 44րդ թիւէն)

Տարի մը յետոյ Դէտէլին վերադարձաւ Սրախէն և խնայալ Յօնայի բռնի առեւտնդուիլը...

Երէկ, 4/16 յունի, քաղաքէն 1 1/2 ժամ հեռաւորութեամբ Գաղազ ըստուած գիւղէն 8 զինուոր ճամբայ կեւնեն Պրայիւ գալու...

Պրայիւացի վաճառական բուսման մը, Պարզօղի երկաթուղոյ կայանը կտպանէ որ Մօլտովայի երկաթուղին...

մի չըթաք (1) ներկայացաւ Դէտէլին և սկսաւ պատմել իւր նշանածի վրայ ճշմարիտ տեղեկութիւններ...

(1) Զըթաք կըսուի պուլկարիացի Թըրքաց :

գծին վրայէն ճանքան շարունակելով Պրայիւ գալ. հազիւ մէկ ժամ առաջ կուգայ...

6 զինուոր Պրայիւայէ Կալաց 3 բանտարկեալ կը տանէին քաղաքով որ Կալացէն ալ Մօլտովա խրկեն...

գաղութեան. Յօնա պատրաստ կ'սպասէր իւր նշանածին. Կէս գիշերը մօտ էր Յօնայի պառկած սենեկին...

պէս շուտ մը ստուած չէր. նուա. պետներն մինչեւ անգամ կը դարմանան Տանուպի մէկ գիշերուան մէջ...

Այս նամակ գրած ժամանակ, Զէյթունի մեր արեւակցաց խղճալի վիճակը աչքիս առջին կը ներկայանար...

անկողնոյն քով կախուած գինեքէն երկու Բրիգիւրէնի տարճանակ ձեռացը մէջ առնելով...

կան գումար մ'ալ կը բաշխեն. զայս քիչ համարելով, կսկսին արեւմտեան կողմը պարտիզայ մէջ քաղաքէն 1/4 ժամ հեռավորութեամբ 20 սենեակներէ բաղկացեալ մի տուն կանգնել և իրենց գիմոզներն կը պատսպարուին այդ տան մէջ. ջերմէ բռնուողներուն ալ «սօֆաթ տը քինին» կը բաշխեն ժողովուրդը իրենց շահելու համար:

Մեր Կիլիկիոյ Ամեն Կաթողիկոսն Միսիօնարաց օրինակին հետեւելով և Մարաշի ազգայնոց թախանձանքէն ստիպեալ, 968 հօտայ և 100 տրամ հաց կը խրկէ հրկիզելոց (այս տարուան Նորին Ամենապատուութեան խրկուած աթոռային տուրքի գումարին ճիշդ արժէքը):

Սոյն նպաստից վրայ կը հասնի Կ. Պօլսոյ մէջ 2էյթունի հրկիզելոց ինը պատ կաղնիալ Աղդ. Հանգանակիչ Յանձնախմբին պատուիրակ Մեծ. Բերովքէ Էֆէնտի Գույումճեան. բոլոր քաղաքացիք նոր ոգի մը տալին երբ խմացան որ 600 Օսմ. սակի նպաստ ղըրկուած էր հրկիզելոց. անտէրունչ ազգայինք նոր կսկսին զգալ թէ իրենք ալ ունին պաշտպաններ: Կը փութան եկեղեցական և աշխարհական դասուց ներկայացուցիչք առ պատուիրակն երթալ մատուցանել հրկիզելոց եւ ըստադրութեան զգացմանց հաւաստիքն և առաջին տեսակցութեան մէջ, փափաք կը յայտնեն որ ամեն նպաստներէ առաջ՝ կառուցանել տայ մի կեդրոնական եկեղեցի, իբրեւ կապ կրօնական և ազգային սիրոյ ու միութեան, միւս եկեղեցիները վերածելով վարժարանաց:

Մուսնիք իշխուլ թէ հրդեհին յաջորդ օրը բոլոր Կրօնական և Աղդային մարմինք համախմբելով Ս. Յովհաննու նորակառոյց եկեղեցւոյն մէջ (այդ եկեղեցին այրած էր 1876ի հրդեհին որ ամբողջ 400 տուն հրդեհա-

րակ ըրած էր) երկար խորհրդակցութեամբ կորոշեն միաբերան, տուներն ինն շինելէ առաջ, 2էյթունի կեդրոնը մի շքեղ եկեղեցի կանգնել պատրաստապատ, ներքո շինել Առաջնորդարան, Կեդրոն վարժարան և այլ ազգային հաստատութիւնքը, դուրսը շարել խանութներ, իբրեւ եկամուտի մատակարար, կրօնի և կրթութեան պաշտօնէից և ուրիշ բարեգործութեանց յատկացեալ: Այդ ուրաշմը լաւ էր վաճառի արդէն թաղային հրայրեաց եկեղեցիք կառուցուած էին ժամանակաւ հակակիր կուսակցութեանց ձեռք և դուք 2էյթունի թաղերուն մէջ իրարու դէմ արմատացեալ թշնամութեանց շարժառիթ եղած են, այնպէս որ դոցա դադարմամբ և մի եկեղեցւոյ կառուցմամբ՝ յաւէտ կը յուսացուէր որ կը վերնար թաղային բաժանման և հակառակութեան խնդիրն և ամրապնդուած կը լինէին ազգային և կրօնական միութեան յօդերն: Բայց այս որոշում չգործադրուելով թաղային եկեղեցիներու վերաշինութեանը կը ձեռնարկուի և Գույումճեան Էֆէնտին կորոշէ Ս. Յակոբ եկեղեցին որ կեդրոնի մէջ կառուցեալ ամենէն հոյակապ և ընդարձակ եկեղեցին էր, վերածել տալ Կեդր. վարժարանի: Այս պատճառով ժողովրդեան մէջ տարածայնութիւններ կը ծագին: Զեմ ուղեր ծանրանալ այս և այսպիսի խնդրոց մանրամասնութեանց վրայ ուրոց տիրանալու եղայ ամիս մը յառաջ: Բայց աջիւր ընթերցողաց դադարմամբ մը տալու համար թէ որչափ քիչ հոգ ու խնամ տարուած է այդ համակրութեան ու աջակցութեան արժանի մեր հայրենակցաց վիճակը բարելաւելու, և թէ ինչպիսի եկեղեցականներ ունինք այդ ասպարիզի մէջ ուր օտարականներ եկած են միջիլ կրօնական մարդոքսութիւնները:

Բորդ յարկի մութ սենեկի մը մէջ կզբառուէր. իւր սպանման լուրը առած օրունակ երկրորդ գիշերը յաջորդեալ սենեկին երկաթէ վանդակները կտորելով փախչել ի Սրբալի. անդ շարունակ ութ տարի կեցաւ Դօնջօ, յետոյ նորէն դարձաւ իւր հայրենիքը. իմացաւ որ Սթարա Բլանինոյի մէջ Բէթքօ անուն մէկը ասպատակութիւն կրէ, միացաւ նորա հետ և յաջորդեալ բաւական արբանեակներ ալ ունենալ: Այսպէս 10 տարի եւս Դօնջօ իւր ասպատակութիւնը շարունակեց. երբ կը լսէր որ ընկերներէ մին Պուլզար կողմացած և կամ սպաննած է, կըրակ կթափէր նորա գլխուն, կը յանգիլմանէր զնա խրատելով որ ուրիշ անգամ չգործէ: 1815 թուականին Մուրաթ Պինպաշի անուն հրէշը Տէլիպաշինքու եւ Քոնճալինքու գլուխը անցած կ'արձակի Դօնջօյի գլուխը վրայ. սոքա քաջարար կը պատերազմին. երբ ճակատամարտը կը սատկանայ, Դօնջօ իւր երկայն հարաւորով կ'արձակի Մուրաթ Պինպաշի վրայ, նորա մարմինը մի քանի կտոր ընելէ յետոյ կ'անձնէ նորա հոգին Մուհամմէտի: Նոյն ատեն մի ուրիշ Տէլիպաշի մ'ալ կ'իրաւորէ Դօնջօն ճիշդ կուրծքին մէջ տեղէն և այսպէս կ'երջանայ Դօնջօի կեանքը 1815 թուականին:

(Շարունակելի)

ներու, հարկ կը համարիմ ներկայացուել յետագայ պատկերը:

Ս. Առաքածածնայ Վանուց վանաշայր Գեր. Տ. Կարապետ եպիսկոպոս՝ Աղդ. Պատրիարքարանէն կընդունի մի պաշտօնագիր, զոր բանալով կը տեսնէ թէ իրեն անհատականաբար լեզուաւ մը գրուած է և առանց կարեւորութիւն տալու կը պահէ քանի մը օր մինչեւ որ կը հանդիպի մի դպրոցականի, որոյ կարգաւ տալով կ'իմանայ թէ սոյն պաշտօնագրոյն հետ ընդունած պիտի լինի մի ծրար դոյ, հանգուցեալ Զալալեան Սրբազանի 25,000 ուսույի կտակին վերաբերմամբ, որոյ բաժնեկից եղած է նոյնպէս 2էյթուն: Այդ ծրար—զարմանալի դէպք— չկար մէջտեղ:

Իսկ մեր Սրբազանն այս կորուստեան առջեւ կը մնայ անհոգ, առանց գէթ երկտողով մը հաղորդելու Աղդ. Պատրիարքարանին, և կը շատանայ միայն իւր առաջնորդի տիտղոսով վանուց մէջ քաշուած, փոքն ու քրտակը պարբերելով կ'ըստին և տարուէ տարի վանուց եկամտէն բաժին հանելով նաեւ Կիլիկիոյ Ամեն Կաթողիկոսին, անվրդով կը վարէ իւր վանաշայրութիւնն:

Առաջնորդական պաշտօնն յանձնած է տեղւոյն Տ. Կարապետ երկայնեան քահանային, որոյ գէշ անցեալն և շահամուլութիւնն հանրածանօթ են: Սա իւր քաղութեամբ և հայրենաւեր վարչութեամբ մեծամեծ ֆլամներ կը գործէ: Անցեալները Կիլիկիոյ Կաթողիկոսէն ծագեալ փերն մը կընդունին ուսէր—սխալեցայ, կընէ գրամով կը յաջողի ստանալ Նորին Սրբազնութենէ մի խաչ, զոր պատուարդի և կամ կառավարութեան պաշտօնէից այցելած ժամանակ կուրծքէն կը կտան, իբրեւ առհաստատեալ իւր արժանեաց: Բայ ատոյի, աղերսագիր մը մատուցանելով Մուրաշի Վսեմ. կառավարչին, կը խնդրէ որ Ն. Վսեմութիւնն ամուսնանաւ ուսնիկ մը կապել տայ իրեն, ի վարձ իւր ծառայութեանց: Փոխառաջնորդի անուան տակ՝ կը սիրէ մշակել տեղային կառավարութեան հետ յարաբերութիւններ, որոց պատուակաւ կը ջանայ պատրաստել իւր ապագային: Վերջապէս այդ շնորհունակ նոր Կիրակոսն ի Մարաշ չորս ու կէս տարիներէ ի վեր բանտի խոնտ խորշերուն մէջ հեծող երկտատարաց յարատեւ տառապանաց շնորհիւ կը վայելէ բարձ և հանգիստ: Ահա՛ սոյն ազգիկուր նկարագրին մէջ ամբողջութեամբ է Ուլիսիանի մեր ազգայնոց ներկայ Աղդային, Կրօնական և Վարչական տագնապալի կացութիւնն: Եւ մենք կը բաւականանք միայն ճարտիկ Միսիօնարաց մարդոքսական ջանքից գէժ բողոքելով և չենք աշխատիլ մի դօրաւոր միտմ տալ 2էյթունցոց բարելաւութեան և յառաջգիւծութեան գործին, մինչդեռ մենք Հալեալ բնականապէս աւելի յաջող կերպով կարող ենք գործել անոնց մէջ քան թէ օտարները:

Գ. Ա. ՊՐՈԹԱՆԿԱՆ

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՍ

Մնունդի տօնին առիթով սովորական շնորհաւորութիւններն ընդունած է Ամեն. Յարութիւն Պատրիարքը Պատրիարքարանին մէջ, Աղդային ժողովներին և կրթական հայ ընկերութիւններին կողմէն պատգամաւորութիւններ ներկայացրել են շնորհաւորութեան: Յոյներին Պատր. Գեր. փոխանորդը իրենց Գալու քէհեասիի և ժողովականների հետ, Հայ-հռոմէականների Պատր. Գեր. փոխանորդն մի եկեղեցականի հետ, Պուլիպանի Գեր. Էքզարքին կողմէն մի եկեղեցական իրենց գործակաւորի հետ և Ասորիներին Կաթողիկոսական Գեր. փոխանորդն մի եկեղեցականի հետ եկած են Գուլգափուի Պատրիարքարանը շնորհաւորել Մնունդի տօնը:

Անգլիական և Պարսկական դեսպանատուներին կողմէն թարգմաններն եկած են մեր Պատրիարքարան շնորհաւորել նոր տարին:

—Պատրիարքարանէն վերջին անգամ զրկուած թագրիւրն վրայ, Բ. Գուլգափու 30/11 յունվ. ին Ամեն. Ս. Պատրիարքին զրկած է նորակաղմ Գաղաքական ժողովի ընտրութիւնը վաւերացնող հրամանագիրը: Աղդային Պատրիարքարանի և Բ. Գրան մէջ անհամաձայնութեան առարկայ եղող խնդիրներէ մին լուծուած է այս կերպով:

Նորահաստատ Գաղ. ժողովն յունվ. 4/16ին նիստ տրած է Պատր. Գեր. փոխանորդի նախագահութեամբ և Մարտու Սիմոն պէյի տեսնապետութեամբ և կազմած է նոր Տեսնական և Ուսումնական խորհուրդներն: Նոյն նստին մէջ որոշեց ի նաեւ թագրիւր գրել Բ. Գուլգափու, խնդրելով որ պատուանշաններ տրուին Պատր. Փոխանորդ Գեր. Իսթիֆեան վարդապետին և Կեսարիաի Առաջնորդ Գեր. Տրդատ վարդապետին:

Եթէ Ամեն. Յարութիւն Պատրիարք պնդէ իւր հրաժարականի վրայ, ինչպէս կրկնած էր Մնունդի շնորհաւորութեան համար իրեն ներկայացած Աղդային երեւութականութեան պատուիրակներին, այն ժամանակ ի հարկէ Կրօն. և Գաղ. ժողովներն խառն ժողով կազմելով կը ձեռնարկեն Պատր. Տեղապահի ընտրութեան:

—Պրուսիա Առաջնորդ Գեր. Բարթոլոմէոս եպիսկոպոս ծանր կերպով հիւանդացած է քաղցիկի հիւանդութեամբ:

—Ճիզուլիթ կրօնաւորներն պատուատուութիւններ կը տեսնեն մի բարձրագոյն վարժարան բանալ Հայերին համար Տիգրանակերտի մէջ:

—Յայտնի է արդէն մեր ընթերցողներին որ բողոքական Հայերի Ընտրողական ժողովը քուէներն մեծամասնութեամբ Աղդայեան ընտրած էր Բաղէթեան վարժարանի բողոքնորներէն Մեծ. Պրն. Յակոբոս ճէճիկեան: Օսմ. կառավարութիւնը չէ վաւերացուցեր այդ ընտրութիւն: ժողովականներէ մի քանին իրենց պարագըլուխ ունենալով տպարանապետ Մեծ. Պրն. Յակոբ Պոյաճեան, բողոքներ են

այդ ընտրութեան դէմ, առարկելով թէ օրինական պահանջները եւ չափ են: Օսմ. կառավարութիւնը կը ծանուցանէ այժմ թէ ինք պէտք է ընտրէ բողոքական հայերի ազգապետը այն երեք ընտրելիների մէջէն ուրնք Ընտրողական ժողովը պէտք է ներկայացունէ:

Յայտնի է արդէն որ բողոքական հայերի Ազգապետի պաշտօնատեղը Բ. Դրան մէջ է և իր ամսաթիւնը կատանայ նա Օսմ. կառավարութիւնէն: Կերեւի թէ Բ. Դրան իւր արած այս օգնութեան պատճառով կուզէ բացառիկ մի իրաւունք ունենալ բողոքականներէ Մզգապետին ընտրութեանը մէջ քանի որ Օսմ. հպատակ միւս բոլոր հասարակութիւններն իրենք կընտրեն իրենց ազգապետ: Ահաւասիկ օտարի արած դրամական օգնութիւնը ինչ գէշ հետեւանքներ կընայ ունենալ:

—Թրքացած Այի (Կարապետ) Շահ-պազ էֆէնդին մի կին եւս առեր է, ամուսնանալով մի թրքուհու, արտաքին գործերի նախարարութեան նախկին խորհրդական վախճանած Սէլիմ էֆէնդու աչրի կնոջը հետ:

ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ

«Նայէ Յրայէ Բրէսէ» լրագիրը կը կարծէ գիտնալ թէ Կ.Պօլսի մէջ շատ մատանջութեան մէջ են Ռուսիայի շարժումների մասին Արմէնիայի կողմէն: Ուստի Սուլթանը հրամայած է որ շատով վերջացունեն երգումը ամբողջութեամբ աշխատութիւնները և բաւական զօրք զրկեն այնտեղ զօրացնելու համար այդ կարեւոր դիրքը:

«Արկէմայէ Նոր Տայէ Զայթունկ» լրագիրը արտատպած է «Բէօնիշէ Զայթունկ» լրագրի յօդուածը որ կը յայտնէ թէ Ռուսիա աչք տնկած է Էրզրումին: Միեւնոյն ժամանակ յիշեալ լրագիրը աւելցուցած է իւր կողմէ թէ իրաւ է որ գեռ. կարելի չէ եղած պարտաւորացնել Ռուսիան որ իւր առաջարկներ ներկայացունէր Արեւելեան խնդրի լուծմանը համար, բայց մինչև այժմ հանգամանքներն այնպէս են որ աւելի շահաւոր կերեւի խաղաղութեամբ լուծել խնդիրը քան թէ բռնի միջոցներով:

Վիեննայի և Պէրլինի կիսապաշտօնական լրագիրներն կը ջանան թիւրքիան և Ռուսիան գտնեցունել իրար հետ:

Դարձեալ լուրեր կան թէ Ռուսիա պատերազմական տուգանքէն ունեցած պահանջին փոխարէն Էրզրումը պիտի պահանջէ թիւրքիական: Բայց հարցնող չկայ թէ արդեօք Էրզրումի ժողովուրդն ինք ինչ կուզէ: Իւր տիրոջ փոխարէնը կուզէ, երկաթէ չղթային տեղ սակիէ չղթայով կապուելը կուզէ, թէ իւր երկրի վարչական դրութեան փոխուելը: Կարծես թէ ժողովուրդը բռն կրող կենդանիներ կամ թէ ստրուկ դերերն են որ մէկ տէրը միւսին կը ծախէ ստակի փոխարէն: Տէրութիւնները խստիւ արգելած են հատով (en detail) գե-

րեվաճառի առեւտուրը իբր մարդկութեան և քաղաքակրթութեան անվայել գործ, բայց միեւնոյն ժամանակ իրենք մեծ քանակութեամբ (en gros) գերեվաճառութիւն կանեն, մի մեծ նահանգի բնակիչներն ամբողջովին իրար ծախելով պարտքի փոխարէն: Ինչ անուն կուտայինք երբ մի պարտատէր գրաւէր իւր պարտապանի կինն ու տղաքները և զանոնք իրեն սեփականութիւն դարձունէր ստակի փոխարէն:

ԱՆՄԱՆՈՅԻ ԿՍՈՒԱՎԱՐԻՉՆԵՐ Ի ՓՈԳՐ ԱՍԻԱ

Կ. Պօլսէն երէկ եկած մի հեռագիր կըսէ թէ գեսպանները սաստիկ յուզուած են այն լուրի վրայ որ պալատին մէջ կը պտըտի թէ Թիւրք կառավարութիւնը պիտի ընդունի ալմանացի կառավարիչներ (sous-gouverneur) դնել բոլոր նահանգներին մէջ:

Սյա յուր յուզում պատճառած է Պրանսիայի մէջ որովհետեւ Փրանսացի վաճառականներ որոնք բաղմաթիւ են Զմիւնի, Պրուսի և Պէրլուի մէջ, կախում պիտի ունենան ալմանացի պաշտօնատարներէ որ կընայ անգագար վէճերի առիթ տալ:

Պետերբուրգէն կը հեռագրեն որ եթէ ալմանացի կառավարչի անուանումը իրագործուի, իբր մի ճշմարիտ գրգռութեան նշան պիտի համարի զայն Ռուսիա:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սան-Րէմօն (Իտալիա) յունվ. 15ին հետեւեալ զարմանալի դէպքը կը հաղորդեն տեղիս լրագիրներին:

Արպիւֆֆօ անուն մի նախկին տրպազըրի և Վաքիէրի անուն մի զօրավարի որդի ընկերութեամբ տպարան բացած էին: Վաքիէրի որ դրամագրութիւն տուած էր, վերջերս բաժնուեցաւ ընկերէն և սկսաւ առանձին վարել գործը: Արպիւֆֆօ զայրացած ուղեց վրէժ լուծել և մի երեկոյ փողոցի մի անկիւնը դարանի մոնելով, Վաքիէրին անկէ անցած ժամանակ երեք անգամ ատրճանակ պարպեց անոր վրայ որ չվատուելով սկսաւ փախչել: Արպիւֆֆօ զայնոյն ձեռքը կը վազէր Վաքիէրիի ետեւէն որ այդ միջոցին դուռները բաց գտնելով թիւրքէնի նախկին դատաւոր Պառօն Նազիրի բնակած ամբարանոցին, ներս կը վազէ բարձրագոյ աղաղակով: Արպիւֆֆօ ալ կը հետեւի իրեն դաշտը շողացունելով և հալածեալ ու հալածող իրար ետեւէ կը մտնեն մի սենեկի մէջ որ բաց կը գտնեն և որ Պառօնի սենեակն էր: Հոն երկուքին մէջ կատաղի մի կռիւ կը սկսի Պառօնի աչքին առջեւ որ երկար ժամանակէ ի վեր անգամաշարժ հիւանդ լինելով անկողնէն չէր կարող ելնել և կուսին վերջ տալ: Երկու հակառակորդներն օտարի բնակարանին մէջ զիրար կը բզբտեն, գաշտն իրար ձեռքէ խլելու համար իրար կը հրմըշակեն, հիւանդի անկողնին վրայ

կը գլորին որի բոլոր զօրութեամբ պառաւովը սպասաւորներէ մին կը հասնի և կաշխատի երկու արեւնաթաթաւ կռուողներն իրարմէ բաժնել: Բայց իւր մէկ մատ կտրուելով կատաղի յետ քաշուել: Այդ բոլորէն վրայ կը հասնի Պառօնին աղջիկը որ բուն տէրն էր ամբարանոցին և հիւանդ Պառօնը իր խորթ հայր էր: Յուսահատական կատաղութիւնը մի դիւցազնական քաջութիւն կուտայ աղջիկին որ իւր տան մէջ իրար հետ կռուող երկու արեւնաշուշտ հակառակորդներին մէջ կը մտնէ և իւր կեանք վտանգի ենթարկելով մի քանի բոլորէ կատաղի ջանքեր անելէ յետոյ կը յաջողի դաշտը խլել կռուողներին ձեռքէն և յաղթական կաղատի այդ իրարանցումէ, չղազգեստին վրայ մի քանի տեղեր միայն պատռուելով և մի քանի կաթիլ արեւն թափուելով ստացած վէրքերէն: Այդ միջոցին կառավարութեան զինուորներն ալ կուգան կը հասնին և երկու կռուողներն կը յանձնուին արգարութեան դատաստանին:

Եթէ ականատեսներէ հաղորդուած չլինէր այս դէպքը, դուցէ անհաւատալի լինէր: Մի անգին և կնամարդի արարած՝ որի վրայ արհամարհանքով կը նային իւր տան մէջ կռուող երկու օտարական զօրաւոր մարդեր, այդ տկար արարած յուսահատական կատաղութեամբ մահն աչքն առնելով կը դիւցազնանայ և կը յաջողի զինաթափ անել և իւր տունէ դուրս վանել հոն մտնելով կռուող օտարականները:

ՅՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրանքօ-ալմանական սահմանագլխի թրիէօ գիւղէն Պարպարօ անուն մի Փրանսացի որսորդութիւն արած ժամանակ, ալմանացի սահմանապահ մարտիչին զինուոր հասնելու համար կը կանչէ Փրանսացին որ ալմանական հողին վրայ ոտք կուտային պէս կը ձերբակալուի չղթալով: Մաքաւորը կը յայտարարէ թէ Պարպարօ ալմանական հողը միտնելով որսորդութիւն արած ժամանակ բռնած է անոր: Ալմանական և Փրանսական կառավարութիւններն քննութիւն բացած են այս դէպքի վրայ որ չկարծուի սակայն թէ նշանակութեան արժանի կարեւորութիւն ստանայ:

—Օրիորդ Լուիլ Միշէլ, անուանի անիշխանականը, Հալլի մէջ մի հրապարակախօսութիւն արած ժամանակ, Բիէր Լիւքա անուն մէկը որ մի վաճառատան մէջ ծառայող է, երեք անգամ բէջով զարպեց վրան: Օրիորդը վերադարձեցաւ, բայց հարուածը մահառիթ չէ:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Առաջիկայ մարտ ամսի մէջ հեռաձայն (téléphone) պիտի հաստատուի Մարսէլի և Փարիզի մէջ հաղորդակցութեան համար: Ասոր յատուկ

պղնձեայ թելերի հաստատութեան ծախքը կը հասնի մէկ միլիօն ֆրանգի: Կըսուի թէ 5 վարկեան խօսակցութեան գինը պիտի լինի 4 ֆր:

—Վառնաի ճանապարհով եկող թիւքիայի փոստը դարձեալ կուշանայ, այնպէս որ չարթուս հինգշաբթի առաւօտ 3 փոստը միասին ընդունուեցաւ Մարսէլի մէջ:

—Նիսի բազդատոմսերի վիճակահանութիւնը որ բաւական ժամանակէ ի վեր յետաձգուած էր, կատարուեցաւ չորեքշաբթի օր: 400,000 ֆրանգը ելած է Մարսէլի երկաթուղու կայարանի ծառայողներէն Պէլէի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզէն կը հաղորդեն հետեւեալը: «Պետերբուրգէն եկած մի հեռագիր որ բոլորովին վերապահութեամբ կը հրատարակենք, կը հաստատէ թէ Զարը հրամայած է գործադրել պատերազմական նախարարի արած որոշումները զօրքերը շարժուն վիճակի մէջ դնելու համար: Նոյնպէս վաւերացուցած է զօրաբանակի հրամատարներին և ընդհանուր հրամատարին ընտրութիւնն որոնք անուանուած են յունվար 26ին:»

—Օսմանեան կառավարութիւնը Ադրիանուպօլսի մէջ գտած է Պուլղարների և Դարատալների մի դաւաղութիւն որոց նպատակն էր պրոտամբութիւն հանել Արեւելեան Ռումելիի մէջ: Դաւաղութեան գլխավորներն և բաղմաթիւ մեղսակիցներ ձերբակալուած են:

—Անգլիայի նախկին նախարարներէն Լորտ Զըքլի որ Ռուսիա երթալով Զարին հետ տեսակցեցաւ և վերջերս Պէրլին եկած էր, գնացած է Պրիտիխորը հէ Պիւմարք իշխանին մօտ որ ուղեր է իրեն հետ տեսնուիլ:

—Սոֆիան կը հեռագրեն որ պրոտամբական նորանոր փորձերի առջեւ առնելու համար, Պ. Սթամպուլֆի հրաման հանած է հրացանի բռնել սլ որ զինեալ մտնէ պուլկարական հողը:

—Ալմանական կառավարութիւնը որ կը փափաքի մաքսային միութիւն հաստատել Ալմանիայի, Աւստրիայի և Իտալիայի մէջ, ջանքեր կանէ որ Պրանսի և Իտալիայի մէջ առեւտրական դաշնագրի մասին շարունակուող բանակցութիւններն չյաջողին:

—Ռուս կառավարութիւնը որոշել է առաջնակարգ մի բերդաքաղաքի վերածել Պաթումը և անունը փոխելով Միխայիլովքայա անուանել:

—Եգիպտոսի Խըալի Բարձր Թէվֆիք փաշան յատուկ շնորհակալութեան գիր զրկեր է Վեհ. Սուլթանին որ իւր խիբրի հօր Իսմաիլ փաշան արածներ է բնակութիւն հաստատել Կ. Պօլսի մէջ:

—Պուքիշի մէջ գործուած մի ոճրի առիթով հարցաքննութեան ենթարկուած էին ռուսական գեսպանատան ձեռագրածներ և մի քանի ըսպասաւորներն: Այս դէպքը պատճառեցաւ լուր տարածուելու թէ գես-

պանատան և ուսման կառավարութեան մէջ յարաբերութիւններն խզուած են . բայց այս վերջին լուր անհիմ ելաւ :

— Պուլկարի իշխանը յունվ. 24ին ձերբակալուած է . ոչ մէկ դէպք չէ պատահած :

— Սերպիանի թագաւորին հրամանագրով Սքուպինի ժողովը լուծուել է այն պատճառով որ ազատական երեսփոխանները միշտ արգելքներ կը հանէին Խորհրդարանի գործունէութեան դէմ : Նոր ընտրութիւնները պիտի լինին մարտի 4ին :

— Պերլինէն յունվար 24ին կը հեռագրեն թէ մօտակայ մի խառնաշփոթութեան նշաններ դարձեալ ըսկած են երեւել : Բոսնիայի հանրային կրթութեան նախարար Պ. Սթուրման անցած կիրակի օր Բոսնիայի թագաւորին կողմէն յատուկ պաշտօնով գնաց Պրիտորիստուէէ Պիտարք իշխանին մօտ : Կ. Պօլսի արմատական դեպքան Պ. Թը Բատովիճ որ այժմ Սուլթանին մօտերիմ եղած է , կստիպէ Սուլթանին փութացունել պատերազմական պատրաստութիւններն : Արդէն հրաման ղրկուած էր Ազրիանուպօլիս քաղաքը ամրացնելու համար : Նոյնպէս հրաման ղրկուած է Երզրում որ ամրութիւններն աշխատութիւնները աւելի ընդարձակեն : Վերջապէս , մի ուշադրաւ եղելութիւն ալ սա է որ խառնական սպառնալից երկու գլխաւոր սպայներ եկած են Պերլին ուր մեծ սպայակոյտի պաշտօնատան մէջ ամեն օր կաշխատին զօրավար Մոլթիէի հետ որմէ կը հետեւի թէ արմատական և խառնական զօրաբանակներն միացեալ գործողութեան մի պատրաստութիւն կը լինի : Խառնացի սպայներէ մին այս օրեր վերադարձած է Հուն , իւր հետ ամենակալ քարտէզներն և ծրագրիներն մի խոշոր ծրար :

— Պուլկար կառավարութիւնը 15 միլիոն փութուշտ ապաւորած է Անտէրլէտի գործարանին օր Պրուսիէի մօտէ : Այդ փութուշտներ (քարթուշտ) պէտք է յանձնուին 6 ամսի մէջ :

ԾԱՆՈԹՅՈՒՄՆԵՐ

ԱՐԵՎԱԿ

Շարաթաթերթ Ազգային և Քաղաքական

Բաժանորդագրութիւն

Ամերիկայի համար տարեկան 2½ տալ . վեցամսեայ 1½ »

Թուրքիոյ համար տարեկան 2½ մեծ . Եւրոպայի և այլ երկրներու համար տարեկան 12 ֆր . վեցամսեայ 7 ֆր .

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է :

«Արեւակ»-ի խմբագրութիւնն պա-

տիւ ունի ծանուցանել արդոյ Հայ հասարակութեան թէ Ամերիկայի Հայ անդրանիկ լրագիրն , յառաջիկայ ապրիլէ վերջ պիտի սկսի հրատարակուել ձեռքի-Սիթիի մէջ (1) հին «Մասիս» շարաթաթերթի մեծութեամբ , առ այժմ 8 երեսներէ բաղկացեալ :

«Արեւակ» , մինչ իր հրատարակութեան բուն թուականն իւրոյ պիտի ընծայէ երեք համարներ ընտիր պարունակութեամբ և պատկերազարդ , որոց պաշտօնն պիտի լինի ծանօթացնել Հայ ժողովուրդն Հայ Ամերիկեան մամուլը հետ , առանց ընդարձակ և տաղտկալից յայտագիրներ ցրուելու :

«Արեւակ»-ի առաջին համարը լոյս պիտի տեսնէ յառաջիկայ տարեգրիկին (ի հարկէ տարեգրական տառերու ժամանակէն վերջ(2)) . մեր բաժանորդք ձրի պիտի ստանան զայն , իսկ ձեռքէ պիտի վաճառի 20 փարայի , որմէ գոյացեալ արդեանց ½ը պիտի յատկանայ Միացեալ Ընկերութեանց , իսկ մնացեալ կէսը 25 թուանի հրկիզելոց :

«Արեւակ»-ի յառաջիկայ համարը պիտի բովանդակէ , ի մէջ այլոց , նոր տարիի գալուստն և «Արեւակ»-ի ծրարութիւնը . — մեր յառաջիկայ Պատրիարքական ընտրելին (բանաստեղծութիւն) — Թղթակցութիւնք . — Զուարճալիք — Ազգային խառն և քաղաքական լուրեր :

«Արեւակ» պաշտօն չունի խրժրժել այս ինչ կամ այն ինչ տէրութեան ընթացքն , ինչպէս որ ծանուցուած է ժամանակին : Արմատականութեան տանող ամէն փնտասկար խնդիրներ և անձնական վիճաբանութիւնք տեղ չպիտի գտնեն մեր թերթի մէջ՝ առանց որեւէ բացառութեան :

«Արեւակ» չի պիտի պարունակէ քուն բերող յօդուածներ , յանցանք(?) գրութիւններ , երկայն ու անտխորժ թարգմանութիւններ . այլ ամէն ինչ պիտի լինի լուրջ , հետաքրքրական , հրահանգիչ ու հրապուրիչ : Հարկ է նաեւ ըսել թէ շարաթաթերթի աշխատակիցք գրական ասպարիզի վրայ ծանօթ գրիչներ են , որք պատիւ բերած են ազգային մամուլին :

«Արեւակ» լրագիր մ'ու հանդէս մ'է միանգամայն . ի նկատի ունենալով մեր երկրի արհեստական աղքատութիւնն , ամէն ջանք չի պիտի խնայենք , ըստ կարի , տեղական արհեստներու վրայ տեղեկութիւններ հաղորդել մերայնոց : Եթէ ազգն իւր քաջալերը չի զլանայ , խմբագրութիւնն կը խոստանայ զ«Արեւակ» ղարդարել միշտ ազգային և այլ օգտակար պատկերներով : Յառաջիկայ յունվարէն սկսեալ մինչ տարեգրուի ազգային լուրագոյն վիպասանութեան հեղինակի պատկերն , ինչպէս խոստացած ենք ժամանակին , պիտի դրնենք «Արեւակ»-ի մէջ , ընտրութեան

(1) ձեռքի նահանգին մեծ քաղաքներէ մին , Նիւ-Նորքի առջեւ շինուած :

(2) Նոյ . 14ին Կ. Պօլսի մեկնած են :

իրաւունքը թողլով ազգային նշանաւոր գրագէտներու :

Վերջապէս խմբագրութիւնն պիտի ընէ ինչ որ կարողութիւնն կը տանի . իսկ մնացեալը Հայ ազգի պարտականութիւնն է անշուշտ :

Մնամ Ազգիւն անձնուէր
Հ. Էկիմեան

2 դեկ. 87 8 էր-խմբագիր
ձեռքի-Սիթի

Ծան. — «Արեւակ» և դորա առաջին համարներն ձեռքէ պիտի վաճառուին Կ. Պօլսոյ այլ և այլ քաղաքացի մէջ քանի մը գրութեամբ քով , որոց անուններն պիտի ծանուցանենք ընդ փոյլ :

Մեր այն ամէն բաժանորդք , որք Եւրոպայէ շատ հեռի գոյով պատեհութիւն չունին իրենց բաժանորդագրիւններն ուղղակի մեղ հասցնել , թող բարեհաճին զայնս ղրկել «Արեւակ»-ի վարչութեան ի նորատունկեան խան Կալաթա Կ. Պօլսի :

Ամէն ծրար և գրութիւն պէտք է ուղղել առ

H. Eguinian
P. O. Box , 93 ,
West Hoboken N. J.
Կամ To The Editor of the «Arérag»
1156, Summit Ave.
Jersey City Heights N. J.
(U. S. América).

BIBLIOGRAPHIE

Mémoires et Aventures d'un Proletaire à travers la Révolution, L'Algérie, La République Argentine, et le Paraguay. Un fort vol. de 460 pages PAR TRUQUIN.

Prix 3 francs 50 à la Librairie des Deux-Mondes. Paris 17 Rue de Loos.

Rien n'est instructif et intéressant comme ces mémoires écrits par un homme du peuple, au cours même de la bataille de la vie. Le récit est émaillé d'anecdotes saisies sur le vif. Il faut citer, entre autres, cette scène d'horreurs qui a pour théâtre un abattoir où des chevaux qui attendent la mort depuis plusieurs jours, en proie à la fièvre de la faim, se déchirent entre eux avant de tomber pour ne plus se relever. Les chevaux vous en dressent sur la tête ! Le savant, le littérateur, l'émigrant trouveront dans ces pages une riche moisson de renseignements que chacun sera libre ensuite d'utiliser à sa manière. Dans la dernière partie de l'ouvrage, l'auteur nous transporte dans ces contrées encore mal explorées du nouveau monde (la République Argentine et le Paraguay) ; il nous dépeint les mœurs des habitants, nous initie à leur histoire intime ; nous décrit les dernières guerres et nous donne des détails authentiques et tout récents sur l'organisation des diverses colonies agricoles établies dans ces régions. Il nous apprend comment se pratique la vente des forêts qui vient de réduire à la misère la plus noire, la population agricole du Paraguay et nous révèle les particularités les plus piquantes sur les mœurs dissolues des jésuites qui furent la principale cause de la décadence des trop célèbres missions.

Envoi franco et gratis du catalogue de cette Librairie.

ՕՐԱՑՈՅՑ

1888 ԹՈՒՆԻՍԻՆ

1888 թուականի Օրացոյցներ , Արամեան տպագրութիւն , եկած են Արմեհիա խմբագրատունը ուր կը ծախուի պարզ Օրացոյցը 25 սանթիմ , յաւելուածներով ընդարձակուածը 65 սանթիմ . Մարտէյէն դուրս , փոստի ծախքը խմբագրատան վրայ , պարզը 30 սանթիմ , ընդարձակը 75 սանթիմ :

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԱԶԴ

Հարկ կը համարինք ծանուցանել Արմեհիա բաժնորդ գրութիւն ցանկացողներին որ չուղելով սեւէ մնացորդ հաշիւ ունենալ մեր բաժնորդների հետ լրագրի Գ տարէյրմանին վերջ (1888 յուլիսի վերջ) , այսուհետեւ տարեկան բաժնորդագրութիւն չենք կարող ընդունել Արմեհիա համար :

Ինչպէս գրուած է արդէն Արմեհիա ճակատը , բաժնորդագրութիւններն կը սկսին ամառը լինենք (նոր Տոմարի համեմատ) : Ուստի անոնք որ կուղեն իրենց բաժնորդագրութեամբ պատուել և քաջալերել Արմեհիան , իրենց սկսած ամառը ինչ մինչեւ 1888 Յուլիսի վերջ ամէն մէկ եռամսեայի համար 5 ֆր . հաշուելով պէտք է ղրկեն բաժնորդագրին . իսկ եթէ եռամսեայներէն դուրս մէկ կամ երկու ամիս ալ մնայ մինչեւ 1888 Յուլիսի վերջ , պէտք է 2 ֆր . հաշուել մէկ ամսի համար :

ՀՐԱՏԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈԻԳԱԼԵԱՆԻ

Ս. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱՆՈՒՆԻ ՄԸ (Եւրոպայի մէջ բնակած մի Հայի Հայաստանի վերայ արած խորհրդածութիւններովն կը սկսի և մի Անգլիացու բերնով կը պատմէ Երեւանցի մի հայ աղջկան հաստատամտութիւնը մահմեդական կրօնը չընդունելու և իր հայ նշանածի հաւատարիմ մնալու համար) , 30 սանթիմ .

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՆԱՅԻ (Հայ գիւղացիների բուն վիճակը որ շատերին անծանօթ մնացած է , ուսումնասիրելու պէտքը կը ներկայացունէ) , 20 սանթիմ .

Գ. ՍԱՂԱՍԻ ԻՍԲԱՅԷԼԻ (Հայաստանի աղատութեան ցանկացող մի Հայի մաղթանքներն և մտածումներն են Սաղմոսի ոճով գրուած) , 40 սանթիմ .

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈԻԳԱԼԵԱՆԻ

Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթոպայեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER
rue Vacon 50.